

Cuprins

Partea I	
Acceleratul de la ora 5	5
Partea a II-a	
O fată din altă lume	27
Partea a III-a	
Crăciun la familia Sventițki	77
Partea a IV-a	
În pragul inevitabilului	111
Partea a V-a	
Despărțirea de trecut.....	157
Partea a VI-a	
Sălaș la Moscova	201
Partea a VII-a	
Pe drum.....	253
Partea a VIII-a	
Sosirea.....	307
Partea a IX-a	
Varikino	335
Partea a X-a	
Pe drumul mare.....	371
Partea a XI-a	
Oștirea din pădure.....	399
Partea a XII-a	
Scorușe în zahăr.....	429

Partea a XIII-a	
Vizavi de casa cu statui.....	459
Partea a XIV-a	
Iarăși la Varikino	511
Partea a XV-a	
Sfârșit.....	569
Partea a XVI-a	
Epilog	617
Partea a XVII-a	
Poeziile lui Iuri Jivago	635

Boris Pasternak, *Doktor Jivago*

Copyright © Giangiacomo Feltrinelli Editore, 1957
First published as *Il Dottor Zivago* in November 1957
by Giangiacomo Feltrinelli Editore, Milan, Italy
All rights reserved

© 2004, 2008, 2013 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: Entertainment Pictures/Northfoto

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PASTERNAK, BORIS LEONIDOVICH

Doctor Jivago / Boris Pasternak; Emil Iordache (trad. din
lb. rusă de). – Iași: Polirom, 2013

ISBN: 978-973-46-3284-8

I. Iordache, Emil (trad.)

821.161.1-311.6=135.1
94(47)1917/1920(0:82-31)

Printed in ROMANIA

BORIS
PASTERNAK
Doctor Jivago

Traducere din limba rusă
de Emil Iordache

POLIROM
2013

Este incredibil cîte contrarii încap în acest om. Este sincer de partea revoluției și merită întru totul încrederea pe care i-a acordat-o Sovietul Orășenesc din Iuriatin. Avînd atîtea împuterniciri, ar fi putut să rechiziționeze și să care de-aici tot lemnul din pădure, fără să ne ceară părerea nouă sau lui Mikulițîn, iar noi n-am fi zis nici pîs. Pe de altă parte, dacă ar fi avut chef să fure statul, ar fi putut pune în buzunar ce și cît vrea, tot fără să-l ia nimeni la întrebări. N-are cu cine împărți și nu-i obligat să dea nimănui ciubuc. Atunci ce-l face să se îngrijească de noi, să-l ajute pe Mikulițîn și să-i sprijine pe oamenii din tot ținutul, cum ar fi, de pildă, șeful de gară din Torfianaia? E tot timpul pe drumuri, face rost mereu de cîte ceva și ne aduce, tilcuieste și analizează la fel de bine și *Demonii* lui Dostoievski, și Manifestul Comunist, relatîndu-le la fel de captivant și, mi se pare, dacă nu și-ar complica atît de inutil și de haotic viața, ar muri de plictiseală”.

2

Puțin mai tîrziu, doctorul își notă:

„Ne-am instalat în partea din spate a conacului, în două camere clădite din birne, pe care, pe cînd Anna Ivanovna era copil, Krueger le destinase servitorilor mai selecți, croitoresei, intendentei și fostei doici.

Odăile sînt destul de dărăpănate. Noi le-am reparat destul de repede. Cu ajutorul unor oameni pricepuți, am refăcut soba care încălzește ambele camere. Cu noua distribuție a fumurilor, soba dă mai multă căldură.

În acest colț de parc, urmele fostului aranjament au dispărut sub vegetația care acoperă totul. Acum, iarna, cînd toată preajma a murit și viul nu mai acoperă neviul, liniile de altădată apar mai clar.

Am avut noroc. Toamna a fost uscată și caldă. Am apucat să scoatem cartofii înainte de primele

ploi și înghețuri. După ce i-am restituit lui Mikulițin cartofii de sămînță, ne-au mai rămas cam vreo douăzeci de saci, pe care i-am deșertat în despărțitura principală a pivniței, acoperindu-i cu fin și pături rupte. Tot în pivniță am coborît două butoaie cu castraveți puși la murat de Tonia și încă două butoaie cu varză murată. Varza proaspătă am atîrnat-o pe stîlpii de susținere, legînd căpăținile cîte două. Morcovii i-am îngropat în nisip uscat.

Tot în nisip am pus la păstrare o cantitate suficientă de ridichi, sfeclă și napi, iar în casă avem o mulțime de mazăre și bobi. Lemnele din hambar, gata tăiate, ne ajung pînă la primăvară. Iarna, îmi place răsufierea caldă a pivniței, care îți umple nările cu mirosul de rădăcini, pămînt și zăpadă de cum ridici capacul în pragul zorilor, care iarna clipocesc devreme, și cobori treptele cu luminarea în mînă.

Cînd ieși din grajd, ziua încă nu a început. Scîrții o ușă sau strănuci fără să vrei sau, pur și simplu, zăpada îți scîrție sub picioare și, din cîte-un strat îndepărtat, din zăpada căruia răsar coceni de varză, o zbughesc și o iau la sănătoasa iepurii, ale căror urme presară neaua în lung și în lat. Și în împrejurimi, unul după altul, încep să latre cîinii și nu se potolesc decît cu mare greutate. Ultimii cocoși au cîntat mai devreme, de-acum nu mai au cum cînta. Și începe să se lumineze.

În afara urmelor de iepuri, imensa vale înzăpezită este traversată de amprentele lăsate de riși, gropiță lingă gropiță, care se întind ca niște fire de tort frumos împletite. Risul merge ca pisica, labă după labă, făcînd, cum se spune, drumuri de multe verste într-o singură noapte.

Împotriva lor oamenii pun capcane, care prin partea locului sînt numite lațuri. În locul rișilor, în capcane se prind sârmanii iepuri, pe care oamenii îi găsesc înghețați bocnă și pe jumătate acoperiți de zăpadă.

La început, în timpul primăverii și verii, ne-a fost foarte greu. Eram la căpătul puterilor. Acum,

în serile acestea de iarnă, ne odihnim. Datorită lui Anfim, care ne aprovizionează cu petrol, ne adunăm împrejurul lămpii. Femeile cos sau împletesc, eu sau Aleksandr Aleksandrovici citim cu glas tare. Focul în sobă este aprins și eu, ca specialist recunoscut în materie, am grijă de el, închid capacul la vreme ca să nu se irosească fierbințeala. Dacă vreun tăciune nears întirzie focul, îl iau așa fumegînd, fug cu el pînă în prag și-l arunc departe în zăpadă. Împrăștiind scînteii, tăciunile zboară prin aer ca o făclie aprinsă, luminînd parcul adormit, dreptunghiurile pajștilor, sfîrșite și se stingă după ce cade într-un troian.

Citim la nesfîrșit *Război și pace*, *Evgheii Oneghin* și toate poemele, citim în traducere rusă *Roșu și Negru* de Stendhal, *Istoria celor două orașe* de Dickens și scurtele povestiri ale lui Kleist”.

3

În pragul primăverii, doctorul își notă:

„Mi se pare că Tonia e însărcinată. I-am spus. Ea e de altă părere, însă eu n-am nici o îndoială. Pînă la apariția unor simptome sigure, nu mă pot înșela cele precedente, mai dificil de observat.

Fața femeii se schimbă. N-aș zice că se face mai urită. Însă înfățișarea exterioară, care mai înainte era în cîmpul ei de observație, îi scapă acum de sub control. Pune stăpînire de-acum pe ea acel viitor, care va ieși din ființa ei și care nu va mai fi ea însăși. Această ieșire a înfățișării femeii de sub control se manifestă sub forma dezorientării fizice, datorită căreia fața își pierde culoarea, pielea i se asprește și ochii încep să strălucească altfel decît ar vrea ea, de parcă ea n-a fost în stare să stăpînească aceste transformări și a renunțat să se mai îngrijească.

Eu și cu Tonia nu ne-am îndepărtat niciodată unul de celălalt. Dar acest an de muncă ne-a apropiat și mai mult. Am văzut cît de dibace,

puternică și neobosită este Tonia, cît de inteligent își alege muncile, pentru ca, trecînd de la una la alta, să piardă cît mai puțin timp.

Mi s-a părut întoldeauna că fiecare concepție este imaculată, că în dogma Născătoarei de Dumnezeu este exprimată ideea generală a maternității.

Fiecare femeie care naște este marcată de aceeași amprență a singurătății, părăsirii, lipsei de ocrotire. Barbatul este pînă într-atîta de străin în această clipă capitală, încît s-ar zice că nici la început n-a avut nici o treabă și totul a picat parcă din cer.

Femeia aduce singură urmașii pe lume, singură se retrage cu pruncul în planul al doilea al existenței, unde e mai liniște și unde poate fi, fără teamă, instalat leagănul. Singură, în tăcută smerenie, își hrănește și își crește copilul.

Născătoarea de Dumnezeu este îndemnată: «Roagă-te cu sîrg Fiului și Dumnezeului Tău». Ei i se pun pe buze frînturi de psalm: «Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mîntuitorul meu, Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile»¹. Ea este cea care spune despre pruncul ei că o va preamări («Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic»²), că el este slava ei. La fel poate spune orice femeie. Dumnezeu ei este în copil. Mamele oamenilor mari ar trebui să cunoască acest sentiment. Dar absolut toate mamele sînt mamele unor oameni mari și nu e vina lor că mai apoi viața le înșală”.

4

„Recitim la nesfîrșit *Evgheeni Oneghin* și poemele. Ieri a trecut pe la noi Anfîm, care ne-a adus o mulțime de daruri. Ne delectăm, ne luminăm cu ele. Discuții interminabile despre artă.

1. *Luca*, I, 47-48.

2. *Luca*, I, 49.

Vechea mea idee că arta nu e denumirea unei categorii sau a unui domeniu, care acoperă o infinitate de noțiuni și fenomene ramificate, ci că, dimpotrivă, e ceva îngust și concentrat, numele unui principiu care intră în componența operei de artă, denumirea forței utilizate în aceasta sau a adevărului pus în lumină. Niciodată arta nu mi s-a părut obiectul formei, nici cealaltă față a ei, ci mai degrabă o parte tainică și ascunsă a conținutului. Pentru mine toate acestea sînt clare ca lumina zilei, le simt cu toate fibrele, dar cum aș putea exprima această idee?

Operele vorbesc prin multe: prin teme, situații, subiecte, eroi. Dar cel mai mult vorbesc prin prezența artei conținute în ele. Prezența artei în paginile romanului *Crimă și pedeapsă* cutremură mai profund decît crima lui Raskolnikov.

Arta primitivă, cea egipteană, grecească, a noastră, probabil, e una și aceeași artă care, timp de atîtea secole, se definește prin numărul singular. E o idee, o afirmație despre viață, care, datorită amplitudinii ei atotcuprinzătoare, nu poate fi divizată și, cînd o picătură din această forță intră în componența unui aliaj mai complex, ponderea artei depășește importanța restului și se dovedește a fi esența, sufletul și fundamentul reprezentării."

5

„Sînt puțin răcit, tușesc și cred că am un pic de febră. Toată ziua mi-am simțit răsufierea tăiată undeva lîngă laringe, oprindu-mi-se ca un nod în gîtlej. Nu-i a bine. De vină-i aorta. Primele semne ale eredității venite dinspre biata mama, care toată viața a fost cardiacă. Oare chiar să fie adevărat? La vîrsta mea? În acest caz, nu voi mai face mult timp umbră pămîntului.

În cameră miroase a oxid de carbon. Miroase a rufe călcate. Femeile calcă și mereu, din soba neîncălzită bine, iau jar și-l pun în fierul de călcat,

clănțanindu-i capacul. Zgomotul îmi aduce aminte de ceva. Dar nu-mi pot aminti cu precizie. Boala mă face să uit.

De bucurie că Anfim ne-a adus săpun gras, femeile au desfășurat o spălare generală a rufelor, iar Șurocika a rămas nesupravegheat două zile. Când scriu, se bagă sub masă, se așază pe stînghia dintre picioarele acesteia și, imitîndu-l pe Anfim, care, de fiecare dată cînd vine, îl trage cu sania, își închipuie că mă duce el cu sania.

După ce mă însănătoșesc, va trebui să merg în oraș, să citesc cîte ceva despre etnografia și istoria ținutului. Am dormit rău. Am avut un vis confuz, unul dintre cele pe care le uiți imediat după ce te trezești. Mi-a zburat prin minte și nu-mi amintesc decît din ce pricină m-am trezit. M-a trezit vocea unei femei, pe care o auzeam în vis țipînd sfîșietor. Mi-am amintit acest sunet și, refăcîndu-l în memorie, mi-am perindat prin minte toate femeile cunoscute, încercînd să-mi dau seama care dintre ele putea avea o voce atît de profundă, greu de auzit din pricina respirației, umedă. Nici una nu putea s-o aibă. M-am gîndit că, prea obișnuit fiind cu Tonia, auzul îmi e deformat în ceea ce o privește. Am încercat să uit că este soția mea și i-am îndepărtat imaginea la o distanță suficient de mare pentru elucidarea adevărului. Nu, nu era vocea ei. Enigma a rămas nedelegate.

Apropo de vise. Se crede că noaptea visezi ceea ce ziua, cînd ești treaz, te impresionează cel mai mult. Cu mine se întîmplă exact invers.

Am observat de multe ori că lucrurile pe care ziua abia le bag în seamă, gîndurile neclarificate, cuvintele rostite superficial și lăsate fără atenție se întorc noaptea, întrupate, și devin temeale viselor mele, parcă drept compensație pentru faptul că le-am neglijat în timpul zilei."